

Position paper Geweld in de jeugdzorg – Naar een jeugdzorg die beter beschermt

Rondetafelgesprek 11 november 2019, bijdrage Esther Overweter, bestuurslid Jeugdzorg Nederland

1. Wat is de kerntaak en wat zijn de verantwoordelijkheden van uw organisatie?

Jeugdzorg Nederland is de branchevereniging voor organisaties die jeugdhulp, jeugdbescherming en/of jeugdreclassering bieden. We behartigen de belangen van onze leden, treden op als werkgeversorganisatie in de cao-onderhandelingen en dragen bij aan de professionalisering van de zorg voor jeugd. Onze organisaties werken binnen de vereniging samen aan het realiseren van een goede jeugdzorg.

Direct na het uitkomen van het rapport 'Onvoldoende beschermd' hebben wij namens al onze organisaties excuses aangeboden voor het geweld dat de afgelopen zeventig jaar in de jeugdzorg heeft plaatsgevonden en het feit dat er te weinig is gedaan om het te voorkomen en te stoppen. Daarnaast hebben we een [manifest](#) opgesteld met punten waarop we de komende jaren willen inzetten om te komen tot een jeugdzorg die beter beschermt.

2. In hoeverre hebben kinderen in uw organisatie geweld of misbruik ervaren?

Het onderzoek van de commissie heeft betrekking op alle vormen van jeugdhulp met verblijf. De residentiële jeugdzorg, justitieel verblijf en pleegzorg worden geboden door de achterban van Jeugdzorg Nederland. Dat betekent dat, tot onze spijt, bij (een deel van) onze organisaties in de periode 1945 tot heden, fysiek, psychisch en seksueel geweld heeft plaatsgevonden.

3. Wat heeft u tot nog toe onderzocht m.b.t. hoe dit heeft kunnen gebeuren? Wat zijn daarvan de conclusies?

We herkennen de conclusies van Commissie De Winter uit de dialogen die wij de afgelopen jaren hebben georganiseerd met jongeren, ouders, ervaringsdeskundigen, professionals en bestuurders over het thema geweld in de jeugdzorg. Er zijn verschillende verklaringen en daaraan gekoppelde verbeterpunten (zie antwoord vraag 4). Eén punt viel in het bijzonder op want kwam uit elk gesprek naar voren: het onderwerp geweld is vaak niet bespreekbaar (geweest). Waarschijnlijk kon mede daardoor veel geweld zo lang doorgaan. Dat willen we veranderen en daarom gaan we door met die dialogen. We willen daarmee het taboe op spreken over geweld in de jeugdzorg doorbreken, jongeren en professionals de ruimte geven om elkaar beter te begrijpen en leren van de inzichten die de dialogen opleveren.

4. Wat moeten de overheid en instanties doen om gebruik van geweld te voorkomen?

Geweld bespreekbaar maken en blijven leren

Voor ons staat voorop: blijven leren van jongeren en ervaringsdeskundigen, door geweld in de jeugdzorg bespreekbaar te maken en te houden.

- Binnen aangesloten organisaties gaan jongeren, ouders, ervaringsdeskundigen, professionals en bestuurders blijvend in gesprek over het thema geweld in de jeugdzorg: over wat geweld in de jeugdzorg voor ieder individueel betekent en wat er zou moeten gebeuren om te komen tot een jeugdzorg die beter beschermt. Daarnaast organiseren we één keer per jaar een landelijke dialoog tussen organisaties. Voor die dialogen ontwikkelt Jeugdzorg Nederland een handreiking met tools en spelregels.
- Organisaties en professionals maken geweld niet alleen bespreekbaar via deze dialogen, maar het spreken over het onderwerp wordt ook structureel onderdeel van hulpverlening en begeleiding.
- Ook met de andere jeugdbranches willen we blijvend leren met en van elkaar. We organiseren in 2020 daartoe een grote bijeenkomst.

Gesloten jeugdzorg, gezinsgerichte voorzieningen, gezinshuizen en pleegzorg verbeteren

Geweld is voor ons ook het niet bieden van passende zorg. We willen daarom alternatieve gezinsgerichte en kleinschalige zorg, zoveel mogelijk op maat en dichtbij, verder ontwikkelen zodat het aantal jeugdigen in (gesloten) residentiële zorg vermindert. Samen met onze partners willen we het voorveld versterken, de hulp dichterbij het systeem van de jeugdigen organiseren, en gezinsgerichte (woon)voorzieningen, gezinshuizen en pleegzorg verbeteren.¹

¹ Onze ambities en acties hebben we eerder vastgelegd in het plan 'De best passende zorg voor kwetsbare jongeren', het koersdocument 'Sterke gezinshuizen' en het 'Actieplan Pleegzorg'. De aanbevelingen van Commissie De Winter bevestigen en geven extra urgentie aan onze ambities en acties.

Vakmanschap (door)ontwikkelen

Ook de vele wisselingen van jeugdprofessionals vinden wij een vorm van geweld. Er moeten voldoende goed geschoolde professionals zijn en vakmanschap moet samen met professionals worden vormgeven.

- Dat willen we bereiken door het stimuleren van lokale initiatieven en werkwijzen, het (door)ontwikkelen van opleidingen, maar ook te zorgen voor ruimte voor scholing, reflectie en intervisie.
- Ook investeren we samen met onze partners in werving, behoud en zijnstroom in de jeugdzorg.
- We willen met de andere branches en beroepsgroepen gezamenlijke opleidingsprogramma's en leerlijnen ontwikkelen zodat mensen die gekozen hebben voor de jeugdzorg ook voor de jeugdzorg behouden kunnen blijven.

Jeugdbescherming verbeteren

- We willen dat er meer en beter contact met jeugdigen met een kindbeschermingsmaatregel komt. Om het werk kwalitatief nog beter te kunnen doen, willen we meer uren contacttijd per jeugdbeschermer en pleiten we bij gemeenten voor een daarbij passend tarief.
- De organisaties voor jeugdbescherming gaan op de huidige invulling van de voogdijtaak reflecteren en werken daarnaast graag mee aan de toezegging van minister Dekker om te bezien in hoeverre de methode voogdij herziening behoeft op het thema samenwerking met de minderjarige.
- Een geschillenregeling zoals die er is bij ondertoezichtstellingen, zou er volgens ons ook moeten komen bij voogdijmaatregelen, om een rechtsingang te bieden aan minderjarigen en aan de belangrijke volwassenen om de jeugdigen heen. We zullen daartoe een wetswijziging bij het Rijk bepleiten.

Meer samenwerken met steunfiguur en (jonge) ervaringsdeskundigen

Elke jongere in de jeugdzorg heeft een vertrouwenspersoon of steunfiguur nodig.

- De aangesloten organisaties en hun professionals willen (en gaan) daaraan in familienetwerkberaden of perspectiefbijeenkomsten (nog) meer aandacht besteden.
- Jeugdzorg Nederland en haar aangesloten leden gaan meer samenwerken met (jonge) ervaringsdeskundigen. We willen dat dat ervaringsdeskundigheid een structurele plek krijgt in de jeugdzorg, zowel in de uitvoering als in de beleidsontwikkeling.
- We dringen er bij het Rijk en gemeenten op aan om ook als opdrachtgevers meer structureel gebruik te maken van de adviezen van ervaringsdeskundigen.

We kunnen het niet alleen

Helaas doet op dit moment het hele systeem waarin we met elkaar werken onze kinderen en jongeren geweld aan. Er is een toename van (ingewikkelde) hulpvragen. Er is chaos bij de (samenwerking tussen) gemeenten. Er is financiële druk, (en mede daardoor) een hoge werkdruk en dito ziekteverzuim en verloop. Ondanks de betrokkenheid, passie en inzet van jeugdprofessionals zijn we niet (altijd) in staat om kinderen en jongeren direct de passende hulp of plek te bieden. Gezinnen hebben continue met andere hulpverleners te maken. Groepen zijn (te) groot, waardoor jongeren afgeleid worden van hun eigen ontwikkeling, wensen en behoeften. Het traject dat gezinnen moeten afleggen, duurt te lang. We vinden dat gewelddadig voor onze kinderen en jongeren.

Om bovenstaande te veranderen en onze ambities te realiseren is rust in het stelsel en een beter financieel kader nodig. Tijd moet weer gaan naar de zorg voor onze jeugdigen in plaats van naar de chaos. Het moet weer aantrekkelijk zijn om te werken in de jeugdzorg. Als er genoeg professionals zijn, kunnen ze werkelijk 'present' zijn, en kunnen ze veel meer in gezinnen zijn waardoor bijvoorbeeld uithuisplaatsingen voorkomen kunnen worden.

We komen er niet zonder onze partners. We zijn ervan overtuigd dat we allemaal hetzelfde doel hebben: passende liefdevolle zorg voor onze kwetsbare kinderen en jongeren. We doen daarom een dringend beroep op alle mede-(en stelsel)verantwoordelijken om de weg naar een jeugdzorg die beter beschermt, samen te bewandelen.